

ORIGINAL
ARTICLE

Adölesanlarda Teknoloji Bağımlılığı

Ahmet TİMUR¹ , Salih METİN¹ , Betül BAKIŞ²

¹ Bursa İl Sağlık Müdürlüğü Kamu Hastaneleri Hizmetleri Başkanlığı, Bursa /Türkiye

² Osmangazi İlçe Sağlık Müdürlüğü, Bursa /Türkiye.

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı adölesanlarda internet bağımlılığı düzeylerinin ve ilişkili faktörlerin belirlenmesi, riskli gruplara psikososyal danışmanlık hizmeti verilerek öğrenci ve ailelerine internet bağımlılığı konusunda farkındalık eğitimlerinin düzenlenmesidir. **Yöntem:** Araştırmaya Nisan 2018 tarihinde Bursa Ticaret ve Sanayi Odası (BTSO) Eğitim Vadisi Okulları'nda eğitim gören adölesan yaş grubu öğrencilerinde başlanmıştır. BTSO Eğitim Vadisi Okulları'nda öğrenim gören 2452 adölesan öğrenciye ulaşmak hedeflenmiştir. Devamsız öğrenciler, iki kez görüşmeye gidilip ulaşılamayan öğrenciler ve çalışmaya katılmayı kabul etmeyen öğrenciler nedeniyle 2107 öğrenciye yüz yüze anket uygulanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak 2 bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Birinci bölüm sosyo-demografik değişkenlerden, ikinci bölüm geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Kayri ve ark. tarafından yapılan "İnternet Bağımlılık Ölçeği" kullanılmıştır. **Bulgular:** İnternet bağımlılığı ile ilişkili faktörler; öğrenim gördüğü lise türü, persentil değeri, yaş grubu, günlük internet kullanım süresi ve kişisel cep telefonuna sahip olma olarak bulundu ($p<0.05$). Cinsiyetin, anne ve baba eğitiminin, kişisel bilgisayara sahip olmanın internet bağımlılığı ile ilişkisiz olduğu bulundu ($p>0.05$). **Sonuç:** Literatürle benzeşen birçok bulgumuza rağmen literatürden farklı bulduğumuz bulgularımızı anlamlandırmaya çalıştık. Birçok neden ortaya atılsa da ulaşılabilirliğin artışı ve küreselleştığımız günümüzde elimizdeki küçük bir telefonla bir mesaj ile kıtalar arası haberleşmenin, aklımıza gelenin soracağımız başucu kitaplığı gibi olan arama motorlarının ve belki de birçok kolaylığı hayatımıza sokan internetin de birçok madde gibi patolojik kullanımının yol açacağı hastalıkları yakın gelecekte göreceğiz. Bu bağımlılığın şiddete eğilimi, asosyal, antisosyal davranışları tetiklediği çeşitli ruhsal hastalıklara zemin hazırladığı düşünülecek olursa koruyucu hekimliğin temeli olan aile hekimliği ve halk sağlığı branşlarının bu konu üzerinde fazlaca düşünmesi ve çözüm önerileri getirmeye çalışması yararlı olacaktır.

Anahtar kelimeler: internet bağımlılığı, lise öğrencileri, halk sağlığı

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to determine the levels of internet addiction and related factors in adolescents, and to organize awareness trainings on internet addiction for students and their families by providing psychosocial counseling services to risky groups. **Methods:** The research was started in April 2018 among adolescent age group students studying at Bursa Chamber of Commerce and Industry (BTSO) Education Valley Schools. It is aimed to reach 2452 adolescent students studying at BTSO Education Valley Schools. A face-to-face questionnaire was applied to 2107 students due to absentee students, students who were interviewed twice and could not be reached, and students who did not accept to participate in the study. In the study, a questionnaire consisting of 2 parts was used as a data collection tool. The first part of the socio-demographic variables, the second part of the validity and reliability study Kayri et al. the "Internet Addiction Scale" made by was used. **Results:** Factors associated with internet addiction; The type of high school he attended, percentile value, age group, daily internet usage time and having a personal mobile phone were found ($p<0.05$). It was found that gender, education of parents and having a personal computer were not associated with internet addiction ($p>0.05$). **Conclusion:** Despite our many findings similar to the literature, we tried to make sense of our findings that we found different from the literature. Although many reasons have been put forward, we will see in the near future diseases caused by the pathological use of intercontinental communication with a small phone with a message, search engines like a bedside library, and perhaps the internet, which brings many conveniences into our lives, as well as many substances. Considering that this addiction triggers a tendency to violence, asocial and antisocial behaviors and paves the way for various mental illnesses, it would be beneficial for family medicine and public health branches, which are the basis of preventive medicine, to think over this issue and try to suggest solutions.

Keywords: internet addiction, high school students, public health

Cite this article as: Timur A, Metin S, Bakış B. Adölesanlarda Teknoloji Bağımlılığı. Medical Research Reports 2023; 6(3):153-163

Corresponding Author: Salih Metin **Correspondence Adress:** Bursa İl Sağlık Müdürlüğü Kamu Hastaneleri Başkanlığı Hasta Yurdu Caddesi Osmangazi/ Bursa, Türkiye Mail: slhmtn@hotmail.com Received: 11.01.2023; Accepted: 08.09.2023

GİRİŞ

Son yıllarda teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler teknolojiyi insan hayatının vazgeçilmez parçalarından biri haline getirmiştir. Teknolojide yaşanan gelişmelere paralel olarak internet, cep telefonu ve bilgisayar gibi ürünlerin kullanımı ve yaygınlığı artış göstermektedir(1). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Türkiye’de bilgisayar kullanma yaşı ortalama 8, cep telefonu kullanma yaşı 10 olarak belirtilmektedir. Ayrıca Türkiye’de 8-17 yaş arası çocukların % 55.6’ı bilgisayar, yüzde %82.7 internet, % 64.4 cep telefonu kullanmakta olduğu TÜİK raporlarında yer almaktadır(2).

Teknoloji ve en önemli ürünlerinden biri olan internetin hayatımıza pek çok kolaylık getirmesiyle birlikte aşırı ve bilinçsiz kullanımıyla da problemler internet kullanımı, internet bağımlılığı gibi kavramlar ortaya çıkmıştır(3). İnternetin ücretsiz, kolay erişilebilir, ebeveynler tarafından müdahalesinin kısıtlı olması, bireyin gerçek hayatta olduğu kişilikten farklı bir kişiliğe bürünüp yaptıklarını gizleyebilmesi gibi nedenlerle gençlerde internetin kötüye kullanımı söz konusu olabilmektedir(4). İnternetin kullanım amacı, süresi ve psikososyal nedenler internet bağımlılığı ile ilişkili olabilmektedir(5). Adölesanların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminin devam ediyor olması internet bağımlılığı açısından bu bireyleri potansiyel bir risk grubu haline getirmektedir(6).

Tüm dünyada kabul gören bir ölçeğin belirlenememiş olması nedeniyle farklı ölçeklerle yapılan farklı çalışmalar arasında gerçek bir prevalansın hesaplanmasını zorlaştırmaktadır. Mevcut ölçeklerle yapılan çalışmalarda Avrupa da %1-9 Asya da %2-18 aralığında internet bağımlılığı olduğu bildirilmektedir(7-9). Çalışmalarda bulunan yüksek oranların sebebi olarak sadece ölçekler üzerinden yaygınlık belirlenmeye çalışılması ve gerçek bağımlılar ile beraber risk altındaki popülasyonunda ölçeklerle tespit edilmesi olarak gösterilmektedir(4). Ele alınan popülasyon, ölçeklerin farklı olması, sosyodemografik yapı farklılığı bu yaygınlığın arasındaki geniş marjı kısmen açıklamaktadır.

Bu çalışmanın amacı adölesanlarda internet bağımlılığı düzeylerinin ve ilişkili faktörlerin belirlenmesi, riskli gruplara psikososyal danışmanlık hizmeti verilerek öğrenci ve ailelerine internet bağımlılığı konusunda farkındalık eğitimlerinin düzenlenmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmaya Nisan 2018 tarihinde Bursa Ticaret ve Sanayi Odası (BTSO) Eğitim Vadisi Okulları’nda eğitim gören adölesan yaş grubu öğrencilerinde başlanmıştır. BTSO Eğitim Vadisi Okulları’nda öğrenim gören 2452 adölesan öğrenciye ulaşmak hedeflenmiştir. Devamsız öğrenciler, iki kez görüşmeye gidilip ulaşılamayan öğrenciler ve çalışmaya katılmayı kabul etmeyen öğrenciler nedeniyle 2107 öğrenciye yüz yüze anket uygulanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak 2

bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Birinci bölüm sosyo-demografik değişkenlerden, ikinci bölüm geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Kayri ve ark. tarafından yapılan “İnternet Bağımlılık Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması 30 sorudan oluşmakta olup likert formundaki tutumlar “1- Asla 2- Nadiren 3-Bazen 4-Sıklıkla ve 5- Her zaman” şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekteki maddelerin toplam puanı 30-150 arasındadır. Hesaplama yapılırken ölçekten 90 puan ve üzeri alanlar internet bağımlısı olarak kabul edilmektedir.

Araştırmaya katılan adölesanların kilo durumları değerlendirilirken yaşa ve cinsiyete özgü percentil tabloları kullanılmış; 3 percentil-97 percentil arası normal kilolu, 3 percentil altı düşük kilolu, 97 percentil üstü fazla kilolu olarak değerlendirilmiştir. Karşılaştırma yapılırken percentil değeri 3-97 arasında olanlar “normal”, 3 percentil altı ve 97 percentil üzerinde olanlar ise “beslenme bozukluğu” olarak gruplandırılmıştır.

Analizlerde tanımlayıcı ölçütlerde frekans ve yüzde kullanılmıştır. Kategorik

verilerin karşılaştırılmasında Ki-kare testi kullanılmış $p<0.05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Veriler SPSS 20.0 programı ile değerlendirilmiştir.

Araştırma için Sağlık Bilimleri Üniversitesi Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan etik onay (2011-KAEK-25 2018/03-15) alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan 2107 öğrencinin %59,2’si erkek, %40,8’i kızlardan oluşmakta olup yaş ortalamaları $15,17\pm 2,10$ ’dur. Katılımcıların ortalama kardeş sayısı $2,57\pm 1,18$ ’dir.

Araştırmaya katılan erkeklerin %3,2’si 3 percentil altında, %4,4’ü 97 percentil üzerinde kiloya sahiptir. Kızların ise %8,3’ü 3 percentil altında, %6’sı 97 percentil üzerinde kiloya sahiptir. Katılımcıların kilolarının yaş ve cinsiyete göre percentil aralıkları Tablo 1’de gösterilmiştir.

155

Tablo 1. Katılımcıların kilolarının yaş ve cinsiyete göre percentil aralıkları

Cinsiyet	Percentil aralıkları					
	<3 percentil		3-97 percentil		>97 percentil	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Erkek	40	3,2	1152	92,4	55	4,4
Kız	71	8,3	737	85,7	52	6

Katılımcıların %29,5’i Anadolu Lisesi’nde, %12,1’i de Spor Lisesi’nde eğitim görmektedir. Katılımcıların eğitim gördüğü okullara ait

bilgiler Tablo 2’de gösterilmiştir. Öğrencilerin annelerinin yaş ortalaması $40,71\pm 5,02$, babalarının yaş ortalaması $44,44\pm 5,38$ ’dir.

Katılımcıların annelerinin %2,7'si okuma yazma bilmiyor, %37,8'i ilkokul mezunu, %71,9'u ev hanımıdır. Öğrencilerin annelerine ait çalışma ve eğitim durumları Tablo 2'de gösterilmiştir. Araştırma grubundaki

öğrencilerin babalarının %0,3'ü okuma yazma bilmezken, %31,9'u lise mezunu, %40,2'si işçi olarak çalışmaktadır. Öğrencilerin babalarına ait çalışma ve eğitim durumları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Adölesanların sosyodemografik bulguları

	Sayı	Yüzde
Eğitim Görülen Okullara Göre Katılımcıların Dağılımı		
Anadolu Lisesi	621	29,5
Ortaokul	528	25,1
Meslek Lisesi	418	19,8
Sosyal Bilimler Lisesi	286	13,6
Spor Lisesi	254	12,1
Katılımcıların Annelerinin Eğitim ve Çalışma Durumu (N=2096)		
Okur-yazar değil	56	2,7
Okur-yazar	60	2,9
İlkokul	796	38
Ortaokul	542	25,9
Lise	475	22,7
Üniversite ve üzeri	167	8
Annelerin Çalışma Durumu		
Ev hanımı	1514	72,2
İşçi	444	21,2
Memur	101	4,8
Emekli	37	1,8
Katılımcıların Babalarının Eğitim ve Çalışma Durumu(N=2054)		
Okur-yazar değil	7	0,3
Okur-yazar	35	1,7
İlkokul	530	25,8
Ortaokul	512	24,9
Lise	673	32,8
Üniversite ve üzeri	297	14,1
Babaların Çalışma Durumu		
İşçi	846	41,2

Serbest meslek	793	38,6
Emekli	200	9,7
Memur	192	9,3
İşsiz	23	1,1

Araştırma grubundaki erkek öğrencilerin %43,9'u, kız öğrencilerin %44,3'ü son bir yıl içerisinde günlük ortalama 1-3 saat arasında internette vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların son bir yıl içerisinde günlük ortalama internet kullanımları Tablo 3'da gösterilmiştir. Araştırma grubundaki erkek

öğrencilerin %49,9'u, kız öğrencilerin %87,9'u son bir yıl içerisinde günlük ortalama 1 saatten az online oyun oynadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların son bir yıl içerisinde günlük ortalama online oyun süreleri Tablo 3'da gösterilmiştir.

Tablo 3. Adölesanların günlük internet kullanma süreleri

Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süreleri	Erkek		Kız	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Katılımcıların son bir yıl içerisinde günlük ortalama 1-3 saat arasında internet kullanımları				
1 saatten az	169	13,6	155	18
1 saatten fazla, 3 saatten az	547	43,9	381	44,3
3 saatten fazla, 6 saatten az	375	30,1	252	29,3
6 saatten fazla, 9 saatten az	113	9,1	59	6,9
9 saatten fazla	43	3,4	13	1,5
Toplam	1247	100	860	100
Katılımcıların son bir yıl içerisinde günlük ortalama 1 saatten az online oyun süreleri				
1 saatten az	622	49,9	756	87,9
1 saatten fazla, 3 saatten az	410	32,9	76	8,8
3 saatten fazla, 6 saatten az	153	12,3	24	2,8
6 saatten fazla, 9 saatten az	42	3,4	4	0,5
9 saatten fazla	20	1,6	0	0
Toplam	1247	100	860	100

Araştırmaya katılan adölesanlardan %89,7'sinin kendine ait cep telefonu, %85,0'nin evinde sabit internet, %73,4'ünün

çalışma odası ve %62,3'ünün kişisel bilgisayarını bulunmaktadır. (Tablo 4)

Tablo 4. Katılımcıların Sahip Oldukları İmkanlar

	Var		Yok		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Katılımcıların Sahip Oldukları İmkanlar						
Çalışma odası	1546	73,4	561	26,6	2107	100
Kişisel bilgisayar	1313	62,3	794	37,7	2107	100
Cep telefonu	1891	89,7	216	10,3	2107	100
Sabit internet	1792	85	315	15	2107	100

Araştırma grubunda internet bağımlılığı %14,0 olarak bulunmuş olup cinsiyet açısından gruplar arasında fark bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 5). Çalışmaya kapsamında internet bağımlılığı Anadolu Lisesi öğrencilerinde %18,8, spor lisesi öğrencilerinde %5,5 olarak bulunmuştur. Katılımcıların eğitim gördükleri okullara göre internet bağımlılık oranları Tablo

5'te gösterilmiştir. Araştırmaya katılan adölesanlardan persentil değerlerine göre internet bağımlılığı durumları incelendiğinde normal persentil değerlerine sahip olan bireylerde internet bağımlılığı oranı %13,2 olarak, beslenme bozukluğu olanlarda ise %20,6 olarak bulunmuştur ($p<0,05$). (Tablo 5)

158

Tablo 5. Değişkenlere göre internet bağımlılığının değişimi

	Var		Yok		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Cinsiyete Göre İnternet Bağımlılığı						
Erkek	174	14	1073	86	1247	100
Kız	121	14,1	739	85,9	862	100
Toplam	295	14	1812	86	2107	100
$X^2=0,006$ $p=0,94$						
Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Okullara Göre İnternet Bağımlılığı						
Anadolu Lisesi ^a	117	18,8	504	81,2	621	100
Meslek Lisesi ^a	70	16,7	348	83,3	418	100
Sosyal Bilimler Lisesi ^a	39	13,6	247	86,4	286	100
Ortaokul ^b	55	10,4	473	89,6	528	100
Spor Lisesi ^c	14	5,5	240	94,5	254	100
$X^2=35,564$ $p=0,001$						
Araştırmaya Katılan Adölesanların Persentil Değerlerine Göre İnternet Bağımlılığı Durumları						

Normal	250	13,2	1639	86,8	1889	100
Beslenme bozukluğu	45	20,6	173	79,4	218	100
X²=8,907 p=0,003						
İnternet Bağımlılığının Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırması						
10_14	77	11,7	581	88,3	658	100
15-18	218	15	1231	85	1449	100
X²=4,199 p=0,04						
Anne Eğitim Durumu İle Çocuktaki İnternet Bağımlılığı Karşılaştırması						
Ortaokul ve altı	205	14,1	1249	85,9	1454	100
Lise ve üzeri	88	13,7	554	86,3	642	100
X²=0,057 p=0,812						
Baba Eğitim Durumu İle Çocuktaki İnternet Bağımlılığı Karşılaştırması						
Ortaokul ve altı	161	14,9	923	85,1	1084	100
Lise ve üzeri	127	13,1	843	86,9	970	100
X²=1,315 p=0,252						
Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresi İle İnternet Bağımlılığı İlişkisi						
3 saate kadar	75	6	1177	94	1252	100
3 saatten fazla	220	25,7	635	74,3	855	100
X²=164,428 p=0,001						
Günlük Ortalama Online Oyun Oynama Süresi İle İnternet Bağımlılığı İlişkisi						
3 saate kadar	219	11,7	1645	88,3	1864	100
3 saatten fazla	76	31,3	167	68,7	1812	100
X²=68,077 p=0,001						
Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Durumu İle İnternet Bağımlılığı İlişkisi						
Var	191	14,5	1122	85,5	1313	100
Yok	104	13,1	690	86,9	794	100
X²=0,862 p=0,353						
Cep Telefonuna Sahip Olma Durumu İle İnternet Bağımlılığı İlişkisi						
Var	278	14,7	1613	85,3	1891	100
Yok	17	7,9	199	92,1	216	100
X²=7,512 p=0,006						

TARTIŞMA

Çağımızda teknolojinin hayatımızın tam ortasına yerleşmesiyle birlikte teknoloji bağımlılığı özellikle genç grubu gün geçtikçe etkisi altına almakta ve bu sorun büyümektedir. Çalışmamızda internet bağımlılığı %14 bulunmuştur. Dünya literatürüne baktığımızda daha düşük oranlarda internet bağımlılığı oranı bildiren çalışmalar olsa da tarayabildiğimiz kadarıyla literatürün büyük çoğunluğu %1-18 arasında bağımlılık oranı bildirmiştir (7-9). Ülkemizde yapılan bir çalışma da internet bağımlılığı sıklığı %12.6 olarak bildirilmiştir (3). Bu haliyle çalışmamızdaki bulgumuz literatürle benzerlik göstermektedir. Dünya çapında yaygınlığın farklı bulunması farklı anketlerle farklı popülasyonlar üzerine çalışmaların yapılmasıyla ilgili olabilir.

Teknoloji bağımlılığı, internet bağımlılığı kavramları ortaya çıktığından bu yana bu konuda birçok çalışma yapılmış bu bağımlılık ile ilişkili faktörler tespit edilmeye çalışılmıştır (3, 10, 11). İnternet bağımlılığı ile ilişkili faktörleri açıklamaya çalıştığımız çalışmamızda teknoloji bağımlılığının cinsiyet açısından fark bulunmamıştır. Cinsiyetin etkisinin incelendiği literatürü taradığımızda bir çalışmada kızlarda teknoloji bağımlılığının fazla bildirildiği görülmüştür (12). Kız-erkek cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmadığı çalışmalar da literatürle bildirilmiştir (13, 14). Literatürün kalan kısmı erkek cinsiyette teknoloji bağımlılığının fazla olduğuna dairdir(10, 11). Bu konuda literatürdeki geniş yelpazeye çalışma yapılan grupların internete erişim gücü, sosyodemografik diğer birçok

değişkenden teknoloji bağımlılığının etkilenmesi olabilir.

İnternet bağımlılığının incelendiği çalışmamızda öğrencilerin okuduğu okullar arasında spor lisesi öğrencilerinde istatistiksel olarak diğer liselere göre anlamlı miktarda daha az internet bağımlılığı bulunmuştur. Literatürde bu değişkenin az sayıda çalışmada incelendiği görülmüş olup, bulunabilen çalışmaların birinde okulların farklı oluşunun internet bağımlılığı üzerine etkisi olmadığına dairdir (15). Öte yandan bir diğer çalışmada ise meslek lisesinde okuyan öğrencilerde imam hatip ve Anadolu liselerinde okuyan öğrencilere göre daha fazla internet bağımlılığı olduğu bildirilmiştir (16). Çalışmamızda spor lisesinde okuyan öğrencilerde düşük internet bağımlılığı bulgusu günlük düzenli spor yapma imkânı olan öğrencilerin bağımlılıklara karşı daha dirençli olabilir mi sorusunu akıllara getirebilir, bu soru belki de başka araştırmalarda incelenebilir.

Yaş gruplarına göre internet bağımlılığına baktığımızda 15-18 yaş grubunda 10-14 yaş grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı olacak şekilde internet bağımlılığının fazla oluşu diğer birçok çalışmayla benzerlik göstermektedir (17, 18). İnternet bağımlılığın en sık görüldüğü yaş olarak 15-16 olarak bildirilmiştir (3). Teknoloji bağımlılığının gittikçe arttığı düşünülecek olursa bu yaşın yakın gelecekte daha da küçülmesi kaçınılmazdır. Sigara, alkol gibi bir bağımlılığa dönüşmemesi adına ailelere, kanun koyuculara, halk sağlığı ve koruyucu temelli yaklaşımı benimseyen aile hekimliği branşlarındaki hekimlere ayrıca yük düşmektedir.

İnternet kullanma alışkanlığı sedanter bir hayatı doğurduğundan olsa gerek literatürde beslenme bozukluğu olan adölesanlarda internet bağımlılığının daha fazla olduğu çokça bildirilmiştir (3, 19). Çalışmamızda da benzer şekilde beslenme bozukluğu olan ve olmayan grupta internet bağımlılığı açısından anlamlı fark bulunmuştur. İnternet kullanımının artışının mı sedanter yaşamı doğurduğu yoksa sedanter yaşamın mı internet kullanımını artırdığı hususunda neden-sonuç ilişkisi açıklanamamıştır (19). Hangisinin neden hangisinin sonuç olduğu açıklanamasa da spor liselerinde okuyan adölesanlarda internet bağımlılığının az oluşunun verdiği ipucu ile günlük spor faaliyetlerinin hayatımızın bir parçası haline gelmesi diğer birçok bağımlılıkta etkili olduğu gibi internet bağımlılığında önüne geçilmesinde elimizdeki en önemli silahlardan biri gibi gözükmektedir.

Ebeveynlerin eğitim durumlarının internet bağımlılığı üzerine etkisinin incelendiği çalışmamızda anne veya babanın eğitim seviyesinin çocuklarının internet bağımlılığı üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığıdır. Cinsiyetin etkisindeki gibi literatürde tam anlamıyla bir birliktelik yoktur. Bazı çalışmalar çalışmamızla uyumlu şekilde ebeveyn eğitiminin çocukların internet bağımlılığı üzerine etkisi olmadığına dair bilgiler bildirilmiştir (3, 11, 13). Diğer taraftan anne baba eğitiminin çocukların internet bağımlılığı üzerine etkili olduğuna dair bildirilen çalışmalarda mevcuttur (14, 20). Fikir birlikteliğinin olmayışının sebebi çalışma yapılan çocukların internete erişim imkânı dahil

olmak üzere diğer sosyodemografik ve finansal faktörlerinin eşit olmayışı olabilir.

Son yıl içinde amacı ne olursa olsun ister oyun ister eğitim amaçlı olsun günlük internet kullanım süresi 3 saatin üzerinde olan grupta diğer gruptan anlamlı derecede farklı olacak şekilde internet bağımlılığı daha yüksek bulunmuştur (3, 21). Literatür çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Çalışmamızdaki günlük ortalama online oyun oynama süreleri 3 saatten fazla olan grupta da internet bağımlılığının benzer şekilde fazla oluşu günlük yaşamımızı şekillendirdiğimiz 24 saat boyunca diğer faaliyetlerimizin yerini alan teknolojinin bizi adım adım bağımlılığa götürdüğünü görebiliriz.

Çalışmamızda internet bağımlılığına etkisini incelediğimiz diğer değişkenimiz evde kişisel bilgisayara sahip olmanın internete bağımlılığı üzerine anlamlı bir fark oluşturmadığıdır. Literatürde çalışmamızla benzer sonuçlara sahip çalışmaların genel çoğunluğunun evde kişisel bilgisayara sahip olmanın internet bağımlılığını artırdığına da dairdir(3, 11, 13). Diğer yandan evde kişisel bilgisayar bulunmasının internet bağımlılığı ile ilişki olmadığını da bildiren çalışmalar mevcuttur (22, 23) Sorgulanması gerekli bir husus olan kişisel bilgisayar sahibi olmanın bu etkisi kişiye bağımlılığına ulaşmadaki zihinsel ve psikolojik bir ferahlık sayesinde olmuş olabilir.

Çalışmamızda cep telefonu olanlarda olmayanlara göre internet bağımlılığının anlamlı derecede farklı olduğunu bulduk. Literatürde de gösterilmiş olan cep telefonu sahipliği ve internet bağımlılığı bulgusu

çalışmamızla benzerdir (24, 25). Yine cep telefonu sahip olmanın internet bağımlılığı ile ilişkilendirmeyen çalışma bildirilmiştir (3). Bu farklılığın sebebi cep telefonun oyun haricinde sms ve görüşme amacıyla kullanılabilir olması olabilir. Oda boyutundaki bilgisayardan küçük bir telefonun içine sıkıştırılacak derecede portatifleşmiş ve taşınabilir hale getirilmiş internete ulaşmanın belki de en basit yolu olan cep telefonu edinmedi artışın önümüzdeki yıllarda artacağı düşünüldüğünde internet bağımlılığını artacağını tahmin etmek güç değildir.

SONUÇ

Literatürde belki çok kez sorgulanmış olan çağımızın teknoloji ile olan sınavındaki yeni bir terim olan teknoloji bağımlılığını farklı bir açıdan sorgulamaya çalıştık. Literatürle benzeşen birçok bulgumuza rağmen literatürden farklı bulduğumuz bulgularımızı anlamlandırmaya çalıştık. Birçok neden ortaya atılsa da ulaşılabilirliğin artışı ve küreselleştığımız günümüzde elimizdeki küçük

bir telefonla bir mesaj ile kıtalar arası haberleşmenin, aklımıza geleni soracağımız başucu kitaplığı gibi olan arama motorlarının ve belki de birçok kolaylığı hayatımıza sokan internetin de birçok madde gibi patolojik kullanımının yol açacağı hastalıkları yakın gelecekte göreceğiz. Bu bağımlılığın şiddete eğilimi, asosyal, antisosyal davranışları tetiklediği çeşitli ruhsal hastalıklara zemin hazırladığı düşünülecek olursa koruyucu hekimliğin temeli olan aile hekimliği ve halk sağlığı branşlarının bu konu üzerinde fazlaca düşünmesi ve çözüm önerileri getirmeye çalışması yararlı olacaktır.

Finansman ilinti beyanı: Yazarlar, bu makalenin araştırılması ve/veya yazarlığı için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını bildirmektedir.

Teşekkür: Doç.Dr.İbrahim Taymur' a desteği için teşekkür ederiz.

Kaynaklar

1. Alaca E, Yılmaz B. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ve bilgi toplumuna dönüşüm: Türkiye'de durum. Türk Kütüphaneciliği. 2016;30(3):507-23.
2. TÜİK. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması. erişim Tarihi :10/01/2022 Available at:<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132>. 2021.
3. Doğan A. İnternet bağımlılığı yaygınlığı: DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2013.
4. Yar A. Ruhsal bozukluğu olan ve olmayan ergenlerde internet bağımlılığı yaygınlığı. 2012.
5. Şenormancı Ö, Konkan R, Sungur MZ. İnternet bağımlılığı ve bilişsel davranışçı terapisi. Psychiatry. 2010;11:261-8.
6. Oh W. Patterns of the internet usage and related factors with internet addiction among middle school students. J Korean Soc Matern Child Health. 2005;9(1):33-49.
7. Cao F, Su L. Internet addiction among Chinese adolescents: prevalence and psychological features. Child: care, health and development. 2007;33(3):275-81.

8. Pallanti S, Bernardi S, Quercioli L. The Shorter PROMIS Questionnaire and the Internet Addiction Scale in the assessment of multiple addictions in a high-school population: prevalence and related disability. *CNS spectrums*. 2006;11(12):966-74.
9. Wang Y, Wang J, Fu D. Epidemiological investigation on internet addiction among internet users in elementary and middle school students. *Chin Ment Health J*. 2008;22(9):678-82.
10. Frangos CC, Fragkos KC, Kiohos A. Internet addiction among Greek university students: Demographic associations with the phenomenon, using the Greek version of Young's Internet Addiction Test. *International Journal of Economic Sciences and Applied Research*. 2010;3(1):49-74.
11. Üneri ÖŞ, Tanıdır C. Evaluation of internet addiction in a group of high school students: a cross-sectional study. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*. 2011;24(4):265.
12. Griffiths M, editor *Technological addictions*. *Clinical psychology forum*; 1995: Division of Clinical Psychology of the British Psychol Soc.
13. Ayas T, Horzum MB. İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*. 2013;4(39).
14. Batıgün AD, Hasta D. İnternet bağımlılığı: Yalnızlık ve kişilerarası ilişki tarzları açısından bir değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2010;11(3):213-9.
15. Gençer SL. Ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılık durumlarının internet kullanım profilleri ve demografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi: SDÜ Fen Bilimleri Enstitüsü; 2011.
16. Kılınç I. Lise öğrencilerinin siber duyarlılık, internet bağımlılığı ve sosyal değerlerinin incelenmesi: Necmettin Erbakan Üniversitesi; 2015.
17. Greenfield L, Tellman J. A model for teaching the Internet: Preparation and practice. *Computers in Libraries*. 1996;16(3):22-5.
18. Yıldız MC, Bölükbaş K. İnternet Kafeler, Gençlik ve Sosyal Sapma. bildiri), I Polis Bilişim Sempozyumu (EGM), Ankara. 2003:21-2.
19. Tahiroğlu A. Ergenlerde internet bağımlılığı. II Ulusal Okul Sağlığı Sempozyumu Adana. 2012.
20. Koyuncu T, Ünsal A, Arslantaş D. İlköğretim ve lise öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve yalnızlık. 15. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi. 2012:2-6.
21. Oğuz, B., Zayin, N., Özel, D. ve Saka, D.(2008). Tıp Öğrencilerinin İnternette Bilişsel Durumları. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 30 Ocak - 01 Şubat 2008.
22. Aslanbay M. A Compulsive Consumption: Internet Use Addiction Tendency: the Case of Turkish High School Students: Marmara Üniversitesi (Turkey); 2006.
23. Siomos KE, Dafouli ED, Braimiotis DA, Mouzas OD, Angelopoulos NV. Internet addiction among Greek adolescent students. *CyberPsychology & Behavior*. 2008;11(6):653-7.
24. Boulianne S. Social media use and participation: A meta-analysis of current research. *Information, communication & society*. 2015;18(5):524-38.
25. Türen U, Erdem H, Kalkın G. Mobil telefon yoksunluğu korkusu (nomofobi) yayılımı: Türkiye'den üniversite öğrencileri ve kamu çalışanları örnekleme. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*. 2017;10(1):1.